

بوهنتون سلام

بوهنځی شریعات و قانون

پروگرام ماستری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان

وزارت تحصیلات عالی

معینیت امور علمی

احکام معلولین از دیدگاه فقه و قانون

(پایان نامه ماستری)

محصل: نور الله "مجاهد زاده"

استاد رهنما: وزیر محمد "سعیدی"

سال: ۱۴۰۰ هـ.ش. ۱۴۴۳ هـ.ق.

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

پروگرام ماستری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان

وزارت تحصیلات عالی

معینیت امور علمی

احکام معلولین از دیدگاه فقه و قانون

(پایان نامه ماستری)

محصل: نور الله " مجاهد زاده "

استاد رهنما: وزیر محمد " سعیدی "

سال: 1400 هـ.ش. 1443 هـ.ق.

اللهم صل على محمد

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دبپارتمنت فقه و قانون

بورډ ماستری

تصدیق نامه

محترم نوره الله ولد محمد يوسف: ID نمبر SH-MSF-99-690 محصل دور هشتم فقه و قانون که رساله

ماستری خویش را زیر عنوان: احکام معلولین از دید گاه فقه و قانون

په روز ۱۳۰۱/۱۲/۱۶ تاریخ ۱۴۰۱ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و به اساس

بررسی هیات تحکیم مستحق ۹۰ (نمره به عدد) نود و نولس (نمره به حروف) گردید، موفقیت

شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم:

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	دکتور مؤمن حلیمی	عضو هیات	
۲	دکتور محمد یونس ابراهیمی	عضو هیات	
۳	استاد وزیر محمد سعیدی	استاد رهنما و رئیس جلسه	

..... معاون علمی

..... امر بورډ ماستری

خلاصه بحث

تحقیق حاضر، روی احکام معلولین در فقه و قانون است، منظور معلولین اشخاصی اند که دچار کمبود و قصور در بدن شان و یا عقل شان گردیده، که قدرت و توانایی شان را ضعیف نموده و آنها را محتاج و نیازمند به اشخاص دیگر نموده است. آگاهی از احکام معلولین از ضرورت مبرم جامعه ما است، تا این تحقیق از یک طرف تبعیض بین اشخاص معلول و غیر معلول را از بین ببرد و از طرف دیگر ارزش، جایگاه و احکام معلولین آشکار گردد. سبب اختیار این موضوع: اهمیت این موضوع و آگاهی جامعه روی این موضوع می باشد. قبل از این تحقیق، تحقیق دیگر بشکل تطبیقی با قوانین افغانستان صورت نگرفته و این اولین تحقیق تطبیقی تحت این عنوان است. این تحقیق با روش تحلیلی توصیفی صورت گرفته است.

معلولین چهار گونه اند: معلولین حسی که از نگاه حواس معلول اند مثل نابینای، ناشنوایی و غیره. معلولین عقلی مثل جنون، سفه و غیره، معلولین بدنی مثل فلج، قطع اعضا و غیره. معلولین لسانی مثل لال. معلولیت عیب نیست، زیرا الله متعال همه انسانها را نیازمند، دارای ضعف (معلول) و در محدودیت آفریده، اما این به معنای ناتوانی در رسیدن به خواسته های معقول شان نیست. اسباب معلولیت متفاوت می باشند، یعنی یا ارثی است مثل نابینای ارثی، یا قبل از ولادت است مثل استفاده نمودن زن حامله از اشیای مضره که باعث معلولیت جنین می گردد، یا اثنای ولادت است مثل ولادت قبل از نمودن طفل، یا بعد از ولادت بسبب تعرض حوادث مثل حادثه ترافیکی، یا بسبب تجاوز مثل تجاوز کفار بر سرزمین اسلام، یا بسبب قصاص درجنايات صورت می گیرند. معلولین دچار مشکلات حیاتی، اجتماعی، صحی، تعلیمی و کار هستند، از همین جهت برای رفع این مشکلات فقه و قانون اهتمام جدی نموده اند. اهداف مراقبت از معلولین عبارت از توسعه توانایی های باقی مانده معلولین، تغییر دیدگاه ها و رفتار های منفی علیه معلولین، حمایت از دیدگاه ها و رفتار های مثبت علیه معلولین، برآوردن نیازهای معلولین و حمایت از حقوق شان است. حقوق اساسی معلولین که فقه و قانون به آنها توجه نموده اند عبارت از حق حیات، حق عبادت، حق تعلیم و تحصیل و حق کار می باشند. حقوق مدنی معلولین در فقه و قانون عبارت از حق تملک، حق ازدواج، حق طلاق و حق شهادت می باشند. حقوق سیاسی معلولین در فقه و قانون عبارت از حق انتخاب، حق کرامت انسانی و حق ولایت اند، در اخیر این تحقیق با نتیجه گیری از محتوای این تحقیق، پیشنهادات و فهارس ختم گردیده است.

کلید واژه ها: احکام و حقوق، معلولین و نیازمندان، فقه اسلامی، قوانین افغانستان.

فهرست مطالب

مقدمه.....

1

فصل اول

کلیات تحقیق

مبحث اول:

7..... اهلیت

مطلب اول: تعریف لغوی

7..... اهلیت

مطلب دوم: تعریف اصطلاحی

8..... اهلیت

مطلب سوم: انواع و عوارض

12..... اهلیت

17..... مبحث دوم: معلول

مطلب اول: تعریف لغوی

17..... معلول

مطلب دوم: تعریف اصطلاحی

18..... معلول

مطلب سوم: فلسفه معلولیت در تعالیم

20..... الهی

24..... مبحث سوم: اقسام معلولین

مطلب اول: معلولین

24..... جسمی

مطلب دوم: معلولین

26.....حسی

مطلب سوم: معلولین

30.....عقلی

مطلب چهارم: معلولین

35.....زبانی

مبحث چهارم: معرفی فقه و

38.....قانون

مطلب اول: تعریف

38.....فقه

مطلب دوم: تعریف

39.....قانون

فصل دوم

خدمات اجتماعی در باره مراقبت از معلولین از دیدگاه فقه و قانون

مبحث اول: اسباب معلولیت از دیدگاه فقه و

41.....قانون

مطلب اول: اسباب ارثی

41.....معلولیت

مطلب دوم: اسباب معلولیت قبل از

46.....ولادت

مطلب سوم: اسباب معلولیت اثناء

51.....ولادت

مطلب چهارم: مطلب چهارم: اسباب معلولیت بعد از

51.....ولادت

جزء اول: معلولیت بسبب تعرض

حوادث.....52

جزء دوم: معلولیت بسبب تجاوز و

تعدی.....55

جزء سوم: معلولیت بسبب قصاص در

جنايات.....55

مبحث دوم: مشکلات ناشی از معلولیت از دیدگاه فقه و

قانون.....59

مطلب اول: مشکلات

اجتماعی.....59

مطلب دوم: مشکلات تعلیمی و

تحصیلی.....64

مطلب سوم: مشکلات

صحة.....66

مطلب چهارم: مشکلات

کار.....68

مبحث سوم: اهداف مراقبت از معلولین از دیدگاه فقه و

قانون.....70

مطلب اول: توسعه توانایی های باقی مانده

معلولین.....70

مطلب دوم: تغییر دیدگاه ها و رفتار های منفی علیه

معلولین.....72

مطلب سوم: حمایت از دیدگاه ها و رفتار های مثبت علیه

معلولین.....73

مطلب چهارم: برآورده ساختن نیاز های اجتماعی
معلولین.....75

مطلب پنجم: دفاع از حقوق
معلولین.....78

فصل سوم

حقوق معلولین از دیدگاه فقه و قانون

مبحث اول: حقوق اساسی معلولین از دیدگاه فقه و

قانون.....81

مطلب اول: حق
حیات.....81

مطلب دوم: حق
عبادت.....84

مطلب سوم: اقوال فقهاء در باره عبادت
معلولین.....92

مطلب چهارم: حق
کار.....98

مطلب پنجم: حق
تعلیم.....102

مبحث دوم: حقوق مدنی معلولین از دیدگاه فقه و

قانون.....107

مطلب اول: حق تملک از دیدگاه فقه و
قانون.....107

مطلب دوم: حق
ازدواج.....111

مطلب سوم: اقوال فقهاء در باره نکاح

معلولین.....113

مطلب چهارم: حق طلاق.....117

مطلب پنجم: اقوال فقهاء و قانون در باره طلاق معلولین.....118

مطلب ششم: حکم شهادت معلولین بر

طلاق.....121

مبحث سوم: حقوق سیاسی معلولین از دیدگاه فقه و

قانون.....126

مطلب اول: حق

انتخاب.....126

مطلب دوم: اهتمام به کرامت انسانی

معلولین.....128

مطلب سوم: حق

ولایت.....130

نتیجه گیری.....133

پیشنهادهات.....

134

فهرست آیات قرآن

کریم.....136

فهرست احادیث

نبوی.....138

فهرست

اعلام.....140

نتیجه گیری

از این تحقیق نتایج ذیل بدست می آید:

- 1- فقه اسلامی در قدیم و جدید به احکام معلولین پرداخته است، به همین شکل قانون افغانستان روی حقوق و امتیازات معلولین بحث نموده است.
- 2- یکی از ویژگی فقه اسلامی آوردن سهولت و رفع حرج و مشقت از مردم است، هر چند مشقت اندک باشد، حتی در کوچکترین مرض الله متعال از مریض مشقت را رفع می کند.
- 3- فقه اسلامی و قانون افغانستان به افراد معلول اهتمام و علاقه جدی نشان داده اند و برای آنها حق داده است تا مثل مردمان سالم و صحیح در همه زمینه ها کار و رقابت نمایند.
- 4- معلولیت دارای انواع مختلف است و هیچ کدام شان نباید عیب و نقص برای انسان تلقی گردند، بلکه انسان ها مکلف هستند تا برای افراد معلول احترام، محبت، همکاری و غیره نمایند.
- 5- رسیدگی به معلولین و تکریم آنان یکی از عوامل بیرون رفت از حالت ضعفی است که ملت در آن به سر می برد.
- 6- در حال حاضر کم توجهی مسلمانان نسبت به افراد معلول به چشم می خورد، در حالی که شاهد هجوم غرب برای ارائه خدمات و رسیدگی به این قشر معلول هستیم.
- 7- افراد معلول دارای توانمندی ها و انرژی های نهفته ای هستند که برخی وقت از توانمندی های افراد سالم فراتر می رود و در حال حاضر این توانمندی ها به درستی در افغانستان سرمایه گذاری نشده است.
- 8- فقه اسلامی با قانون در مورد حقوق معلولین، احکام و امتیازات شان دیدگاه مشترک دارند و در موارد اندک دیدگاه متفاوت دارند.
- 9- اشخاص معلول از تمام حقوق اساسی، سیاسی و مدنی برخوردارند، مگر جنون و ضعیف العقل که از برخی حقوق محروم می باشند.
- 10- معلولین اغلباً مردمان عاجز هستند، بنابراین، نیازبرده می شود تا به آنها اخلاق کریمانه و شریفانه کرده شود.

پیشنهادات

برای اینکه مردم مسلمان افغانستان از احکام، حقوق و امتیازات معلولین آگاهی بهتر و خوبتر حاصل نمایند و از طرف دیگر توجه و تمرکز شان را به همکاری و حمایت معلولین کنند تا سعادت دنیا و آخرت را بدست آورند، موارد ذیل را پیشنهاد می‌کنم:

1- برای پوهنتون سلام که یک پوهنتون علمی و آکادمی و تحقیقی است، پیشنهاد می‌نمایم تا در این عرصه باز هم تحقیقات بیشتر و بهتر انجام دهند و این تحقیقات را برای نسل جوان تقدیم نمایند تا با آگاهی از این موضوع، نسل جوان از یک طرف تمرکز شان را به همکاری و استعانت معلولین نموده و از آزار و اذیت معلولین که جزء فلاکت، بدبختی و رسوای در دنیا و آخرت دارد خود داری نمایند. بر این اساس موضوع را که من کار کردم، احکام معلولین از دیدگاه فقه و قانون بود و به شکل عام کار شده است، ولی عناوین دیگری است که بهتر است تا روی آنها هم به حیث منوگراف لیسانس و تیزس ماستری قرار گرفته و کار شوند، از جمله: 1- حقوق معلولین در شریعت اسلامی. 2- حقوق اجتماعی معلولین در فقه و قانون. 3- احکام نکاح و طلاق معلولین در فقه و قانون. 4- احکام شهید در روشنای فقه اسلامی. 5- مقایسه قانون افغانستان با قوانین ایران و عراق در مورد معلولین. 6- مقایسه قوانین کشورهای اسلامی با غیر اسلامی در مورد حقوق و امتیازات معلولین. 7- احکام معلولین در روشنای قرآن و سنت و غیره.

2- از اینکه ده سال جنگ و حوادث گوناگون در افغانستان، این کشور را به بالاترین درجه معلولیت رسانده و در هر خانه افراد معلول وجود دارد، بنابراین، برای علمای کرام پیشنهاد می‌کنم تا سیستم آگاهی دهی شان را در رسانه های صوتی و تصویری روی این موضوع بیشتر نمایند و از اهمیت و فضیلت رعایت حقوق معلولین، به مردم بازگو نمایند، در مقابل از آزار و اذیت معلولین که بزرگترین گناه و سبب ناکامی دنیا و آخرت انسان می‌گردد، مردم را هشدار دهند تا مردم در این قبال اصلاح گردند و به معلولین حق احترام و حرمت قائل شوند.

3- به امارت اسلامی افغانستان پیشنهاد می‌کنم تا زمینه همکاری مالی، اقتصادی و کار را برای معلولین این کشور زیاد نمایند، تا آنها درین عرصه ها استقلال یافته و از احتیاجات رهایی یابند.

4- به تجاران و سرمایه داران پیشنهاد می کنم تا کمک مالی شان را برای معلولین که یک قشر آسیب دیده است، بیشتر نمایند تا این قشر از این مشکلات که شب و روز رنج می برند، نجات یابند.

5- در اخیر برای تمام معلمان و اساتید محترم پیشنهاد می نمایم تا روی این موضوع در صنوف درسی شان حد اقل یکبار در هفته تمرکز نمایند و برای متعلمین و محصلین انگیزه همکاری، احترام و شفقت را به معلولین ایجاد نموده و انگیزه ادیت و آزار معلولین را از اذهان شان دور نمایند.

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلونه پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af